

УДК 336 (477)

Бабенко-Левада В.Г.¹, Бугайцова Ю.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-110 НУ «Запорізька політехніка»

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

З початком повномасштабного вторгнення рф на територію України банківська система функціонує в режимі напруги та невизначеності. Банки швидко адаптуються до функціонування в нинішніх умовах, продовжуючи свою діяльність, намагаючись виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. Значну роль у стабільності банківської та фінансової системи країни грають системно важливі банківські установи (СВБ), тому Національний Банк України приділяє особливу увагу діяльності цих інституцій.

Через це становлення здатності СВБ виконувати вимоги до достатності капіталу як фактору забезпечення стабільності та надійності банківської системи України та її макроекономічної стресостійкості в умовах воєнного стану є дуже актуальною темою на сьогодні.

Системно важливий банк – це банк, який відповідає вимогам та критеріям, які встановлюються Національним Банком України, та діяльність яких впливає на стабільність усієї банківської системи. НБУ щороку визначає перелік системно важливих установ та здійснює за ними посилений нагляд [1].

Станом на 8 березня 2023 року перелік системно важливих банків України складається з АТ «А-БАНК»; АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»; АТ «КРЕДОБАНК»; АТ «ОТП БАНК»; АТ «Ощадбанк»; АБ «Південний»; АТ КБ «ПриватБанк»; АТ «ПУМБ»; АТ «Райффайзен Банк»; АТ «СЕНС БАНК»; АТ «ТАСКОМБАНК»; АБ «УКРГАЗБАНК»; АТ «Укрексімбанк»; АТ «УКРСИБАНК»; АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» [1].

Щороку, починаючи з 2018 року, Національний Банк проводить оцінку стійкості банків. Оцінка стійкості передбачає оцінку якості активів (AQR), а

для найбільших банків ще й стрес-тестування. За результатами стрес-тестування визначається необхідний рівень капіталу за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями [1].

Повномасштабна війна рф проти України демонструє кризові наслідки для української економіки та банківського сектору зокрема. Тому важливо проаналізувати поточний рівень капіталізації банків, порівняти його з прогнозами на основі базисних і несприятливих макроекономічних сценаріїв, а також визначити необхідність вжиття додаткових заходів щодо підвищення стресостійкості СББ з використанням інструментів управління капіталом.

Таким чином, на основі стрес-тестування можна побачити, що величина основного капіталу більшості системно важливих банків станом на 1 червня 2022 року близька до прогнозного значення за базовим макроекономічним сценарієм і перевищує прогнозне значення під негативним макроекономічним сценарієм.

Винятком є АТ КБ «Приватбанк», чий обсяг капіталу на 01.06.2022 складає 20890,5 млн. грн., що суттєво нижчий за значення базового (34680 млн. грн.) і несприятливого сценаріїв (30731 млн. грн.). АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та «ОТП БАНК» також мають нижчі значення основного капіталу, ніж значення базового сценарію, але перевищують значення несприятливого макроекономічного сценарію. Водночас АТ «Укресімбанк» (+603 млн. грн. та +7640 млн. грн.), АТ «КРЕДОБАНК» (+986 млн. грн.; +2524 млн. грн.) та АТ «УНІВЕРСАЛБАНК» (+2914 млн. грн.; +5090 млн. грн.) демонструє позитивну динаміку щодо збільшення капіталу, що перевищує прогнозні значення за базовим і несприятливим сценаріями відповідно [1; 2].

Станом на 1 червня 2022 року регулятивний капітал (R1) усіх системно важливих банків перевищує прогнозне значення за несприятливим сценарієм, крім АТ КБ «ПриватБанк» (-545 млн. грн.). А також такі банки як АТ КБ «ПриватБанк» (-4494 млн. грн.), АТ «Ощадбанк» (-445 млн. грн.), АТ «УКРГАЗБАНК» (-2 млн. грн.) та АТ «ОТП БАНК» (-174 млн. грн.) демонструють розмір регулятивного капіталу нижчий ніж його прогнозне значення за базовим сценарієм, що свідчить про наявність впливу деструктивних факторів на процеси капіталізації цих банків [1; 2].

За аналізом нормативу адекватності регулятивного капіталу (R2) усі системно важливі банки виконують вимоги щодо його розміру. Однак більшість з них демонструють негативну динаміку протягом останніх шести місяців.

Таким чином, протягом цього періоду норматив адекватності (достатності) регулятивного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» скоротився майже вдвічі, АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «ОТП БАНК», АТ «ТАСКОМ-БАНК» на третину. Лише АТ «КРЕДОБАНК», АТ «УНІВЕРСАЛБАНК» та

АБ «Південний» продемонстрували позитивну динаміку цього коефіцієнта [1]. Це відзначилось і на відповідності прогнозу базового макроекономічного сценарію, тому більшість банків мають нижчий коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу, ніж заплановано за звичайних умов діяльності. Це пов'язано зі зростанням ризиків в умовах військових дій.

За показниками СБВ можна побачити, що усі вони виконують вимогу регулятора щодо мінімального значення коефіцієнта достатності основного капіталу. Однак більшість з них демонструють негативну динаміку значення цього показника протягом останніх шести місяців. При цьому майже всі системно важливі банки, крім АТ «УНІВЕРСАЛБАНК» (+1,81%) та АТ «КРЕДОБАНК» (+0,67%), не змогли досягти значення нормативів, які були спрогнозовані за базовим макроекономічним сценарієм. Значення R3 деяких системно важливих банків, зокрема АТ КБ "ПриватБанк", АТ "ОТП БАНК", АТ "Райффайзен Банк", АТ "ПУМБ", АТ «А–БАНК» навіть нижчі за прогнозні значення коефіцієнта за несприятливим макроекономічним сценарієм [1; 2].

Таким чином, всі системно важливі банки України виконали вимоги щодо цільових значень нормативів капіталу. Однак, повномасштабні військові дії призвели до неможливості реалізації базового макроекономічного сценарію, що призвело до нижчих показників капіталу, ніж прогнозувалося. Загальна несприятлива тенденція спостерігається для банків з державною формою власності, а особливо для АТ КБ «ПриватБанк», який за підсумками п'яти місяців 2022 року продемонстрував нижчі значення нормативів капіталу не тільки за базовим сценарієм, а й за несприятливим макроекономічним сценарієм.

Найгірші результати спостерігаються за коефіцієнтом достатності основного капіталу (R3) – майже всі банки показали значення нижчі від прогнозів згідно з базовим сценарієм.

Отже, можна констатувати, що системно важливі банки України, незважаючи на вплив війни, мають достатній запас міцності завдяки відповідному рівню капіталізації. Однак Національному Банку України варто звернути додаткову увагу на банки, які вже на цьому етапі демонструють нижчі показники, здійснивши комплекс заходів щодо їх докапіталізації з метою уникнення негативного впливу на всю банківську систему України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сайт Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Владика Ю.П., Безугла Л.С., Турова Л.Л. (2020). Здобутки та нові виклики у діяльності системно важливих банків в Україні. Інфраструктура ринку, 42, 285-291.